

**Тарас
Григорович
Шевченко
(1814 - 1861)**

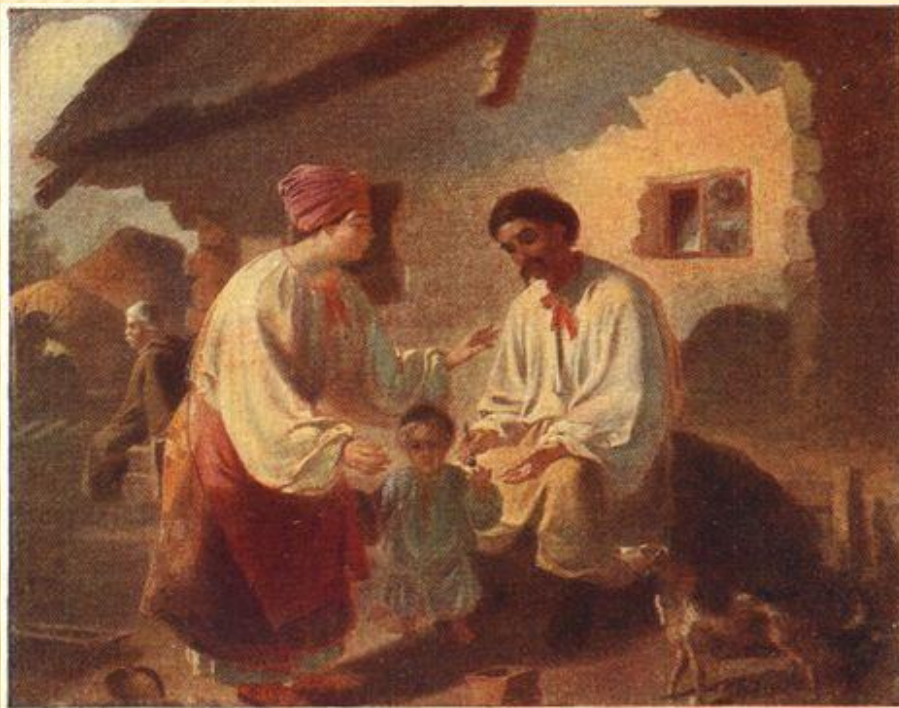
Тарас Шевченко народився
9 березня 1814 р. в селі Моринці
Звенигородського повіту Київської губернії
(нині Черкаська область) у кріпацькій родині.



*Хата, в якій народився
Тарас Шевченко*



СТОРІНКА 1. ДИТИНСТВО. ВАЖКА НАУКА



- Тарас народився четвертою дитиною в сім'ї. Його батьки, що були кріпаками багатого поміщика В. В. Енгельгардта, незабаром переїхали до сусіднього села Кирилівки. У цьому обійсті й пройшли перші найсвітліші роки Шевченкового життя.

СТОРІНКА 1. ДИТИНСТВО. ВАЖКА НАУКА

□ **Батько Тараса-** Григорій Іванович Шевченко-Грушівський- походив з вільних низових козаків, родом із с. Кирилівка (Керелівка)

□ **Мати Тараса-** Катерина Якимівна (у дівоцтві Бойко)- з вільних селян, родом із с. Моринці

□ 1822р. батько віддав його “в науку” до кирилівського дяка. За два роки Тарас навчився читати й писати, і, можливо, засвоїв якісь знання з арифметики. Читав він дещо й крім Псалтиря.

9 років- втратив матір. З матір'ю пішли з оселі Шевченків і затишок, і злагода. Залишилися сиротами шестеро дітей.

□ 12 років- помирає батько. Перед смертю, розділяючи майно між дітьми, батько пророче сказав: “Синові Тарасу з мого хазяйства нічого не треба. Він не буде абияким чоловіком: з його буде або щось дуже добре, або велике ледащо, для його моє наслідство або нічого не буде значить, або нічого не допоможе”

СТОРІНКА 2. У ПАНА

Малий Тарас, рано втративши матір, а потім і батька, з дитинства зазнав багато горя і знущань. Працюючи і навчаючись у дяків, Шевченко ознайомився з деякими творами української літератури, а відчуваючи великий потяг до малювання, уже тоді робив перші спроби розпочати навчання у маляра.

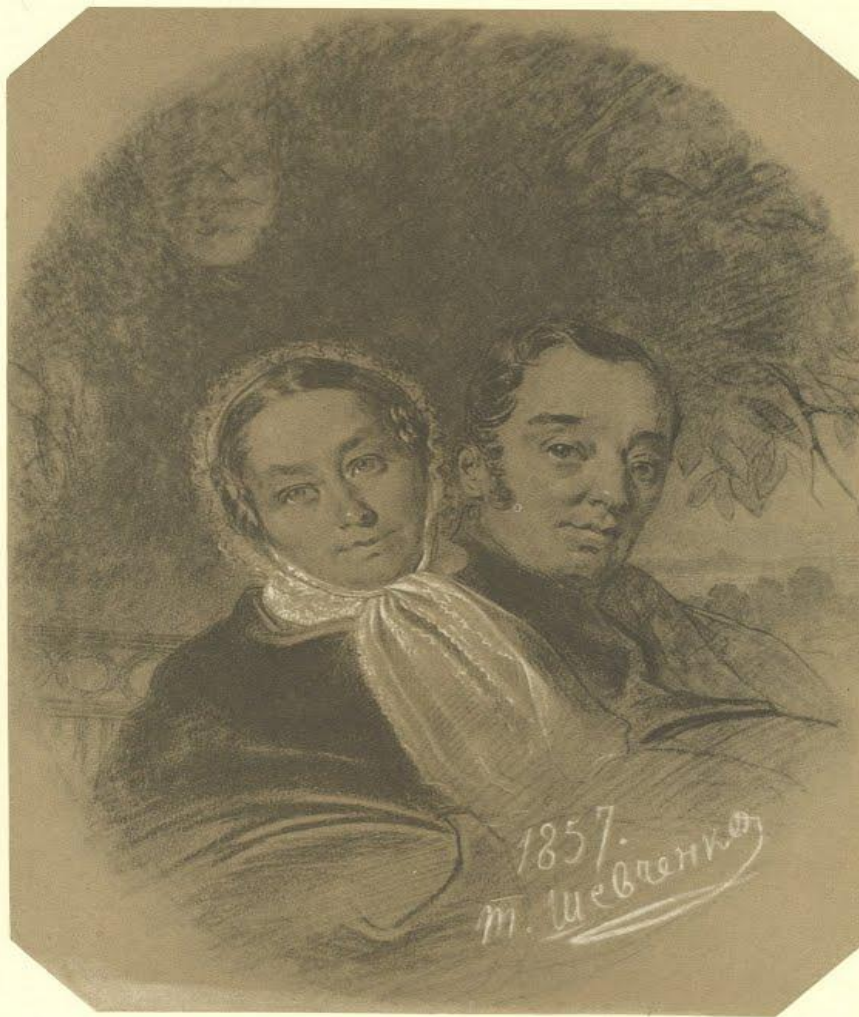
Коли Шевченкові минуло 14 років, його зробили дворовим слугою поміщика

П. Енгельгарда в маєтку Вільшані.

З осені 1828 року до початку 1831 року Шевченко побував зі своїм паном у Вільні (тепер Вільнюс).



У Вільно Шевченко виконує обов'язки козачка в панських покоях. А у вільний час потай від пана перемальовує лубочні картинки. Шевченка віддають вчитися малюванню. Найвірогідніше, що він короткий час учився у Яна-Батіста Лампі (1775 — 1837), який з кінця 1829р. до весни 1830р. перебував у Вільно, або в Яна Рустема (? — 1835), професора живопису Віленського університету.



16. ПОРТРЕТ ПОДРУЖЖЯ ЯКОБИ.
Італійський та білий олівець. [8—9.ХІ] 1857.

СТОРІНКА 3. НАУКА У ШИРЯЄВА. ВИКУП З КРІПАЦТВА



ПОРТРЕТ П.В.ЕНГЕЛЬГАРДТА.

Акварель. 1833

- ▣ Переїхавши до Петербургу в 1831 році Енгельгардт взяв із собою Шевченка, щоб мати дворового маляра, віддав його на 4 роки в науку до живописця В. Ширяєва.

Разом з його учнями Шевченко бере участь у розписах Великого та інших петербурзьких театрів.



Очевидно, 1835р. з Шевченком познайомився учень Академії мистецтв І. Сошенко. Він робить усе, щоб якось полегшити його долю: знайомить з Є. Гребінкою і конференц-секретарем Академії мистецтв В. Григоровичем, який дозволяє Шевченкові відвідувати рисувальні класи Товариства заохочування художників (1835).

Згодом відбувається знайомство Шевченка з
К. Брюлловим і В. Жуковським. Вражені
гіркою долею талановитого юнака, вони 1838р.
викупляють його з кріпацтва.



К.Брюллов



В.Жуковський

СТОРІНКА 4. В АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ. ПЕРШІ ТВОРИ

- 21 травня 1838р. Шевченка зараховують стороннім учнем Академії мистецтв. Він навчається під керівництвом К. Брюллова, стає одним з його улюблених учнів, одержує срібні медалі (за картини “Хлопчик-жебрак, що дає хліб собаці” (1840), “Циганка-ворожка” (1841), “Катерина” (1842)). Остання написана за мотивами однойменної поеми Шевченка.





*Портрет Ганни
Закревської*

ТАРАС ГРИГОРОВИЧ - ПОРТРЕТИСТ



Молитва за вмерших



*Портрет Іллі
Лизогуба*



*Портрет Михайла
Щепкіна*



*Портрет Платона
Закревського*

Тарас Григорович – пейзажист



*Воздвиженський монастир
в Полтаві*



*Олександрівський
костюл в Києві*



Катерина

*Шхуни біля форта
Кос-Арал*



*Почаївська лавра
з заходу*



СТОРІНКА 5. ПЕРША ПОДОРОЖ НА УКРАЇНУ (1843-1844)

- І ось поетова мрія здійснилася- у травні 1843 року він приїздить на Батьківщину. Понад 14 років тому покидав її кріпаком, а повернувся вільною людиною, художником, знаменитим поетом.
- А вже 1844р. вийшло друге видання “Кобзаря”. Усі твори, в якому належать до раннього періоду творчості Шевченка, коли він усвідомлював себе як “мужицький поет” і поет-патріот.



Перша подорож Шевченка на Україну продовжувалася близько восьми місяців. Виїхавши з Петербурга у травні 1843р., поет відвідав десятки міст і сіл України (рідну Кирилівку, Київ, Полтавщину, Хортицю, Чигирин тощо).

Спілкувався з селянами, познайомився з численними представниками української інтелігенції й освіченими поміщиками.



Т.Г.Шевченко. Собор святого Олександра в Києві



148. ПОЧАЙІВСЬКА ЛАВРА З ПІВДНЯ.
Академ.сб. [X. 1846].

На Україні Шевченко написав два поетичних твори — російською мовою поему “Тризна” (1844р. опублікована в журналі “Маяк” під назвою “Бесталанний”) і вірш “Розрита могила”.

Та, повернувшись до Петербурга наприкінці лютого 1844р., він під враженням побаченого на Україні пише ряд творів (зокрема, поему “Сон”), які остаточно визначили подальший його шлях як поета.

СТОРИНКА 6. У ПЕТЕРБУРЗІ І ЗНОВУ НА УКРАЇНУ (1845-1847)



- Новий період творчості Шевченка охоплює роки 1843 — 1847 (до арешту) і пов'язаний з двома його подорожами на Україну. За назвою збірки автографів “Три літа” (яка включає поезії 1843 — 1845 рр.) ці роки життя й творчості поета названо періодом “трьох літ”. До цього ж періоду фактично належать і твори, написані у 1846 — 1847 рр. (до арешту).

Весною 1845р. Шевченко після надання йому Радою Академії мистецтв звання нектасного художника повертається на Україну. Знову багато подорожує (Полтавщина, Чернігівщина, Київщина, Волинь, Поділля), виконує доручення Київської археографічної комісії, записує народні пісні, малює архітектурні й історичні пам'ятки, портрети й краєвиди.

З жовтня по грудень 1845р. пише один за одним твори “Єретик”, “Сліпий”, “Наймичка”, “Кавказ”, “І мертвим, і живим...”, “Холодний яр”, “Як умру, то поховайте” (“Заповіт”) та ін. Усі свої поезії 1843 — 1845 рр. (крім поеми “Тризна”) він переписує в альбом, якому дає назву “Три літа”.

1846р. створює балади “Лілея” і “Русалка”, а 1847р. (до арешту) — поему “Осика”. Тоді ж він задумує нове видання “Кобзаря”, куди мали увійти його твори 1843 — 1847 рр.

Весною 1846р. у Києві Шевченко знайомиться з М. Костомаровим, М. Гулаком, М. Савичем, О. Марковичем та іншими членами таємного Кирило-Мефодіївського товариства (засноване в грудні 1845 — січні 1846 рр.) і вступає в цю організацію. Його твори періоду “Трьох літ” мали безперечний вплив на програмні документи товариства.

У березні 1847р. товариство було розгромлене. Почалися арешти. Шевченка заарештували 5 квітня 1847р., а 17-го привезли до Петербурга й на час слідства ув'язнили в казематі III відділу.

СТОРІНКА 7. У КАЗЕМАТІ

- **17 квітня поета привезли до Петербурга й ув'язнили в казематі III відділу, а згодом- у петропавлівській фортеці. Належність до Кирило- Мефодієвського братства не було доведено. Головним звинуваченням стали “крамольні” вірші.**
- **Крім допитів були ще довгі дні й ночі в одиночній камері (майже півтора місяці). Там поет написав 13 віршів, пізніше об'єднаних у цикл “В казематі”.**

СТОРІНКА 8. НА ЗАСЛАННІ (1847-1857)



8 червня 1847 року . Шевченка привезли до Оренбурга, звідти до Орської кріпості, де він мав відбувати солдатську службу. В Орську він порушив царську заборону писати. Свої нові твори він потай записував до саморобних “захаявних” зошитків. Наприкінці 1849 — на початку 1850р. він переписав ці “невільницькі” поезії в саморобну книжечку, яка згодом дістала назву “Мала книжка”. В Орській кріпості поет написав 21 твір.

У 1848р. на клопотання Шевченкових друзів його включили як художника до складу Аральської описової експедиції, очолюваної О. Бутаковим. З жовтня 1848р. до травня 1849р. експедиція зимувала на острові Кос-Арал.



35. УКРІПЛЕННЯ КОС-АРАЛ ВЗИМКУ.
Сепія. [6.X 1848—2.IV 1849].

23 квітня 1850р.
Шевченка
заарештували за
порушення царської
заборони писати й
малювати. Після
слідства в Орській
кріпості його перевели
до Новопетровського
укріплення на
півострові Мангишлак,
куди він прибув у
середині жовтня 1850р.



Сім років перебування в Новопетровському укріпленні — чи не найтяжчих у житті поета.
Після смерті Миколи I (лютий 1855р.) друзі поета (Ф. Толстой та ін.) почали клопотатися про його звільнення.

Та тільки 1 травня 1857р. було дано офіційний дозвіл звільнити Шевченка з військової служби зі встановленням за ним нагляду і заборороною жити в столицях. 2 серпня 1857р. Шевченко виїхав із Новопетровського укріплення, маючи намір поселитися в Петербурзі.

СТОРІНКА 9. ОСТАННІ РОКИ ЖИТТЯ

У кінці березня 1858р. Шевченко приїхав до Петербурга. Літературно-мистецька громадськість столиці гаряче зустріла поета. В останні роки життя він бере діяльну участь у громадському житті, виступає на літературних вечорах, стає одним із фундаторів Літературного фонду, допомагає недільним школам на Україні (складає й видає для них “Букварь южнорусский”).

Влітку 1859р. Шевченко відвідав Україну. Зустрівся в Кирилівці з братами й сестрою. Мав намір оселитися на Україні. Шукав ділянку, щоб збудувати хату. Та 13 липня біля с. Прохорівка його заарештували. Звільнили через місяць і запропонували виїхати до Петербурга.

У ці роки Шевченко багато працював як художник, майже цілком присвятивши себе мистецтву офорта (1860р. Рада Академії мистецтв надала йому звання академіка гравірування).

У січні 1860р. під назвою “Кобзар” вийшла збірка, яка складалася з 17 написаних до заслання поезій (з них тільки цикл “Давидові псалми” повністю опубліковано вперше).





Заслання підірвало здоров'я Шевченка. На початку 1861р. він тяжко захворів і 10 березня помер. Незадовго до смерті написав останній вірш — “Чи не покинуть нам, небого”.

Похований був на Смоленському кладовищі. Через два місяці, виконуючи заповіт поета, друзі перевезли його прах на Україну і поховали на Чернечій (тепер Тарасова) горі біля Канева.

Свою Україну любіть.

Любіть її... во время люте,



В остатню, тяжкую мінуту

За неї Господа моліть!

М. Шевченко